



# RIIGIKOHUS

## DISTSIPLINAARKOLLEEGIUM

### OTSUS

<b>Distsiplinaarasja number</b>	3-8-11-1-10
<b>Otsuse kuupäev</b>	3. juuni 2010. a
<b>Kohtukoosseis</b>	Eesistuja riigikohtunik Lea Laarmaa, liikmed riigikohtunik Ott Järvesaar, riigikohtunik Harri Salmann, Tartu Ringkonnakohtu kohtunik Maili Lokk, Tartu Maakohtu kohtunik Ingeri Tamm
<b>Kohtuasi</b>	Tartu Maakohtu Valga kohtumaja kohtunik Aare Kaldma, sündinud x. xxxxxx xxxx. a, kohtunikuks nimetatud 7. aprillil 1994. a, distsiplinaarasi
<b>Distsiplinaarmenetluse algataja</b>	Riigikohtu esimees Märt Rask
<b>Asja läbivaatamise kuupäev</b>	20. mai 2010. a
<b>Istungil osalenud isikud</b>	Tartu Maakohtu Valga kohtumaja kohtunik Aare Kaldma, tema esindaja vandeadvokaat Mart Sikut Istungit protokollis Riigikohtu personalispetsialist Angeelika Kasemaa

### RESOLUTSIOON

1. Mõista Tartu Maakohtu Valga kohtumaja kohtunik Aare Kaldma distsiplinaarsüüdistuses ametikohustuse mittekohases täitmisel - enesetäiendamise kohustuse mittetäitmisel - õigeks.
2. Mõista Tartu Maakohtu Valga kohtumaja kohtunik Aare Kaldma süüdi vääritud teo toimepanemises ja määrata talle distsiplinaarkaristuseks ametipalga vähendamine 15 (viisteist) protsenti kümne kuu jooksul alates distsiplinaarkolleegiumi otsuse jõustumisest järgnevalt kuust.
3. Otsuse peale on õigus esitada kaebus Riigikohtu üldkogule otsuse kuulutamisest 30 päeva jooksul.
4. Distsiplinaarkolleegiumi otsus jõustub pärast resolutsiooni p-s 3 nimetatud tähtaja möödumist, kui kohtunik pole esitanud kaebust Riigikohtu üldkogule.

### DISTSIPLINAARSÜÜDISTUS

1. Riigikohtu esimees algatas 5. mail 2010. a distsiplinaarmenetluse Tartu Maakohtu Valga kohtumaja kohtunik Aare Kaldma suhtes kohtute seaduse (KS) § 87 lg 2 alusel seoses ametikohustuste mittekohase täitmisel ja vääritud teo toimepanemisega.

Distsiplinaarsüüdistuse kohaselt nõudis kohtunik A. Kaldma 18. veebruaril 2010. a telefoni teel advokatuuri kantselei töötajatelt, advokatuuri kantslerilt ja justiitsministeeriumi asekanclerilt, et

advokaatur määraks kiireloomulises tsiviilasjas (lapsendamisavalduse läbivaatamine) riigi õigusabi osutajaks Valga advokaadi Xxxxx Xxxxxxx, kellega ta oli eelnevalt esindamise osas kokkuleppele jõudnud. Riigi õigusabi seaduses (RÕS) on selgelt ja üheselt sätestatud reegel, mille järgi ei ole kohtul õigust leppida advokaadiga kokku õigusabi osutamises ega määrata ise õigusabi osutavat advokaati (RÕS § 18 lg 2). Juhul, kui riigi õigusabi saaja ei ole ise advokaadiga kokkulepet saavutanud, määrab õigusabi osutava advokaadi kohtu taotlusel advokaatur, kellel on kohustus reageerida kohtu taotlusele viivitamata (RÕS § 18 lg 1). Seadus ei luba kirjeldatud reeglist erandeid ei kohtuasja kiireloomulisuse, menetlusosalise huvide või kohtukaasuse asjaolude erandlikkuse tõttu. Seaduse muudatus võeti Riigikogus vastu 3. detsembril 2008 ja jõustus 1. jaanuaril 2010. Sama põhimõtte on sätestatud ka tsiviilkohtumenetluses seadustiku § 219 lg-s 2 ja lg 5 teises lauses. Seaduse tundmine ja täitmine on kohtuniku esmane ametialane kohustus. Seega jättis kohtunik täitmata oma ametikohustuse - enesetäiendamise kohutuse (KS § 74 ja kohtuniku eetikakoodeks p 11).

18. veebruaril 2010 vestles (selgelt ärritunult, vandudes ja häält tõstes) kohtunik A. Kaldma telefoni teel Riigi Õigusabi Infosüsteemi (RIS) töötaja Xxxxx Xxxxxxxga ja advokaatuuri assistendi Xxxxxx Xxxxxxxga. Kõned oli ajendatud asjaolust, et 18. veebruaril 2010 RIS-i kaudu esitatud riigi õigusabi osutaja määramise taotlust ei olnud menetletud kohtuniku soovitud viisil. Vestluse käigus andis kohtunik X. Xxxxxxxle mõista, et juhul kui advokaatuuri töötaja kohtuniku soovitud advokaati ei määra, on temal kui kohtunikul võimalus teha nii, et ta oma töökohal enam ei töötaks. X. Xxxxxx suhtes kasutas kohtunik lisaks solvavaid sõnu: "Sina, kas sul on seal patsi ja kahe silma vahel mingi organ olemas ka, millega sa oskad mõelda" ja kahel korral sõna "kurat".

Kohtunik kui sõltumatu kohtuvõimu elluviija, kes vastutab kogu oma tegevusega õigusriigi põhimõtete elluviimise eest, peab hoidma kohtunikkonna ausameelsuse ja sõltumatuse mainet (eetikakoodeks p 1), vältima ebasüüdsust kõigis oma tegudes ja mõtteavaldustes (eetikakoodeks p 6), olema eeskujuks seaduskuulekuses ja õiguskorrast kinnipidamisel (eetikakoodeks p 8), säilitama töös rahu, väljapeetuse ja väärikuse (eetikakoodeks p 12), kasutama oma ametivõimu ja -nime üksnes asjakohaselt, hoidudes selle omakasulise ja vääritud ärakasutamisest (eetikakoodeksi p 27), käituma korrektselt ja väljapeetult (eetikakoodeksi p 31). Olles riigi õigusabi taotluse tehnilisel menetlemisel tekkinud probleeme lahendades agressiivne ja ärritunud, ei järginud kohtunik loetletud eetikakoodeksi punktides sätestatud kohtunikeetika nõudeid. Sellist käitumist tuleb käsitleda kohtuniku vääritud teona.

Riigikohtu esimehele antud kirjalikus seletuses leiab kohtunik A. Kaldma, et ta pole advokaadiga sõlminud RÕS § 18 lg-s 2 sätestatud keeldu rikkuvat kokkulepet. Ta tegutses eesmärgiga tagada alaealisele kohtumenetluses õiguste kaitse ja tema arvates on tegemist arusaamatusega.

Distsiplinaarsüüdituse esitaja leiab, et kohtuniku seletuses esitatu ei välista tema poolt distsiplinaarsüütegude toimepanemist. Kohtunik A. Kaldma on 16. detsembri 2009. a distsiplinaarkolleegiumi otsusega süüdi tunnistatud ja karistatud vääritud teo toimepanemises. Praeguse distsiplinaarsüüdistuse aluseks olevad rikkumised kinnitavad, et kohtunik ei ole suutnud hoiduda õigustumõistmise mainet kahjustavatest tegudest. Distsiplinaarsüüdistuses leitakse, et tuleks tõsiselt kaaluda A. Kaldma kohtunikuna töötamise jätkamise võimalikkust.

## **DISTIPLINAARKOLLEEGIUMI ISTUNGIL UURITUD TÕENDID**

2. Distsiplinaarkolleegium uuris järgmisi tõendeid:

**2.1.** RIS-i töötaja Xxxxx Xxxxxxxx 22. veebruari 2010 kirjalik selgitus Eesti Advokatuuri kantslerile 18. veebruaril 2010 toimunud sündmuse kohta. Seletuse järgi taotleti kohtumääruses riigi õigusabi osutaja määramist. Määruses ei olnud kirjas, et advokaat X. Xxxxxx on andnud esindamiseks nõusoleku. Selle määruse täitmiseks määrati riigi õigusabi osutajaks teine advokaat. Kui kohtuga oli täpsustatud kohtuistungi toimumise aeg, helistas väga ärritunud kohtunik A. Kaldma. Ta selgitas kohtunikule, et taotlusega on kõik korras, taotlus jääb advokaadile, kellele see on saadetud. Muu rääskamise ja karjumise sees vihjas kohtunik, et tal on võimalik teha nii, et X. Xxxxxxxx enam sellel töökohal ei töötaks.

**2.2.** Xxxxxxxx Xxxxxx 22. veebruari 2010 kirjalik selgitus Eesti Advokatuuri kantslerile. Seletuse järgi kohtu poolt KIS-st tulnud riigi õigusabi taotlus ei olnud korrektselt sisestatud ja läks seetõttu üldisesse jagamisse. Ta selgitas kohtunikule rahulikult riigi õigusabi saamise korda. Kuna riigi õigusabi taotleti imikule, polnud kokkulepe tema ja advokaadi vahel üldse võimalik. Selle peale kohtunik ärritus, ropendas ja vandus ning lõpuks karjus, et kui tema tahab seda advokaati saada, siis on temal õigus ka seda advokaati saada. Kõne kestis 8-10 minutit. Kohtunik väljendas end sõnadega: "Sina, kas sul on seal patsi ja kahe silma vahel mingi organ olemas ka, millega sa oskad mõelda" ja ütles "kurat küll". Hiljem helistas kohtunik advokatuuri kantslerile.

**2.3.** Eesti Advokatuuri kantsleri Xxxxxxx Xxxxxxxxxxxx 25. veebruari 2010. a e-kiri justiitsministeeriumile ja 11. märtsi 2010 kiri. Kirjadest selgub, et X. Xxxxxxxxxxxx selgitas 18. veebruaril 2010 ärritunud kohtunikule riigi õigusabi seaduse nõudeid ja seda, et alaealisel ei saa olla kokkulepet advokaadiga. Kohtuniku ebakorrektselt käitumist ei leevenda ka see, et ta vestluse lõpus edastas X. Xxxxxx aadressil vabanduse selle kohta, et ta oli olnud X. Xxxxxxxx helistades ärritunud.

**2.4.** Justiitsministeeriumi asekancleri X. Xxxxxx 30. märtsi 2010 ja 20. aprilli 2010 vastused Riigikohtu esindaja kirjale. Vastuste järgi helistas talle 18. veebruaril 2010 kohtunik A. Kaldma ning väljendas teravat rahulolematust advokatuuri ja riigi õigusabi infosüsteemi suhtes. Pretensioon seisnes selles, et tema kohtunikuna ei saa enam ühes tema menetletavas asjas menetlusosalist esindama meelepärast advokaati. X. Xxxxxx selgituse peale, et kohtunik soovib tõenäoliselt rikkuda RÕS § 18 lg 2 keeldu, kohtunik ärritus ja kasutas halvustavat kõnepruuki öeldes järgmisi lauseid: "Kohtunik peab saama advokaati määrata, "... ei ole võimalik õigust mõista" ja "Millised inimesed selliseid seadusi küll välja mõtlevad".

**2.5.** Tartu Maakohtu Valga kohtumaja konsultandi X. Xxxxx kirjaliku seletuse järgi pöördus 18. veebruaril 2010 tema poole kohtunik A. Kaldma sooviga, et ta koostaks riigi õigusabi taotluseks määruse projekt. Ta koostaski määruse projekti. Kohtuniku poolt allkirjastatud määruse edastas ta RIS-ile, märkides ka, et asi on kiire ja advokaat X. Xxxxxx on nõus esindama. Õigusabi taotluse määruse edastamisel tekkis aga süsteemis mingi tõrge. Ta edastas seejärel taotluse korduvana. Seejärel teatas RIS-i töötaja, et taotlust advokaat X. xxxxxxxx osas ei rahuldata, sest puudub esindatava kokkulepe taotluses märgitud advokaadiga. Seejärel edastas ta saadud informatsiooni kohtunik A. Kaldmale.

**2.6.** 18. mai 2010. a seletuskirjas distsiplinaarsüüdistuse kohta distsiplinaarkollegiumile ei nõustu kohtunik A. Kaldma distsiplinaarsüüdistusega enesetäiendamise kohustuse mittetäitmise osas. Kuna ta nõustus kiirendatud korras menetlema Valga Maavalitsuse lapsendamisavaldust, võttis ta ka kohustuse kindlustada lapsendatav esindajaga riigi õigusabi korras. Ta ei nõudnud advokaat X. Xxxxxxxx määramist, vaid selgitas, et suhtles ettevalmistavalt advokaadiga, sest kohtuistungil päevale oli planeeritud advokaatide õppeseminar ja õigusabi taotlemise ning kohtuistungil toimumise vahele jäi ainult üks tööpäev. Kohtunik kinnitab, et ta on teadlik 1. jaanuaril 2010. a jõustunud riigi õigusabi seaduse muudatustest ja mõõnab, et tema osalus õppeseminaridel perioodil 2008/2009 oli

mõnevõrra tagasihoidlik. See oli tema arvates tingitud töökoormuse kasvust. Ta tunnistab, et reageeris tekkinud olukorrale ebaõigesti, kasutas RIS-i töötajatega suhtlemisel kõrgendatud hääletooni. Samuti kasutas kahel korral sõna "kurat". Kohtunik leiab, et ta pole rikkunud kohtuniku eetikakoodeksi p-de 6, 8 ja 27 nõudeid. Seoses vääritud teo toimepanemise korduvusega leiab ta, et pole rikkunud KS § 70 lg 1 ja kohtuniku eetikakoodeksi p 1 nõudeid. Kuid samas tunneb ta vastutust juhtunu pärast ja kahetseb toimepandut ning on valmis kandma vastutust toimepandud rikkumise eest.

Distsiplinaarkolleegiumi istungil jäi kohtunik A. Kaldma varasema seletuse juurde ja lisas, et ta kasutas RIS-i töötajatega suhtlemisel kõrgendatud hääletooni, oli ärritunud ja kasutas ka töötajate kirjalikes seletustes märgitud sõnu. Need sõnad olid suunatud RIS-i kui süsteemi vastu. X. Xxxxxx võis aru saada nii, et need sõnad olid suunatud temale. Ta nõustus sellega, et tal ei oleks olnud vaja sekkuda riigi õigusabi taotluse menetlusesse. Ta tunnistab, et ei oleks olnud vaja helistada justiitsministeeriumi asekanclerile ja Eesti Advokatuuri kanclerile.

**2.7.** Kohtunik A. Kaldma esindaja vandeadvokaat M. Sikut leidis, et A. Kaldma on omaks võtnud selle osa distsiplinaarsüüdistusest, mis puudutab kõrgendatud hääletooni ja mõningate ebatsensuursete sõnade kasutamist. Kui vaieldakse mingi seadusesätte või selle kohaldamise üle ja osapooled on erinevatel seisukohtadel, ei saa teha sellest järeldust, et kohtunik ei ole koolitusel käinud ja enesetäiendamise kohustust täitnud. Praeguse distsiplinaarsüüdistuse sidumine varasema distsiplinaarasjaga ei ole päris õiglane. Varasem asi oli olmetasandil toime pandud vääritud tegu, praegune aga on seotud ametikohustuste täitmisega.

**2.8.** Tartu Maakohtu esimehe antud iseloomustuse kohaselt on A. Kaldma vahel liialt otsekohene ja karm andma hinnanguid, kuid ta on kohtuistungil äärmiselt korrektne. Sellest võib jääda mulje, et ta on üleliia nõudlik või isegi noriv. Samas pole tema kohta saabunud ühtegi kaebust ega pretensiooni.

## **DISTSIPLIINAARKOLLEEGIUMI SEISUKOHT**

**3.** Kolleegium leiab, et kohtunik A. Kaldmale esitatud distsiplinaarsüüdistus ametikohustuse mittekohases täitmisel - enesetäiendamise kohustuse mittetäitmisel -, pole leidnud tõendamist.

Esitatud tõenditest järeldub, et 18. veebruaril 2010 allkirjastas kohtunik A. Kaldma määruse riigi õigusabi taotluse kohta ja kohtu töötaja X. Xxxxx edastas selle riigi õigusabi infosüsteemile. Kuigi määruse täitmisel tekkis küsitavusi (advokaadi ja kliendi nõusoleku ning kohtuistungil aja puudumine), täideti riigi õigusabi taotlus seaduse nõuetele vastavalt ja seda veel enne kohtuniku ebakohast reageerimist. Ka ei ole täiendkoolitusel osalemise või mitteosalemise kohta tõendeid esitatud. Seega pole tõendatud, et kohtunik täitis oma ametikohustusi mittekohaselt ja et kohtunik ei teadnud RÕS § 18 lg 2 sisust.

On tõsi, et kohtunik, esitades pärast riigi õigusabi määruse täitmist asjakohatuid selgitusi väidetava menetluse kiireloomulisuse ja advokaadi nõusoleku kohta, käitus väärilt. Sellest ei saa aga järeldada, et tegemist on distsiplinaarsüüdistusega ametikohustuste mittekohases täitmisel, s.o enesetäiendamise kohustuse mittetäitmisega. Kolleegium leiab, et kohtunik A. Kaldma tuleb distsiplinaarsüüdistuse selles osas mõista õigeks KS § 97 lg 2 järgi.

**4.** Kolleegium leiab, et kohtunik A. Kaldma seletustes esitatud seisukohad ei välista tema poolt distsiplinaarsüüdistuse -vääritud teo - toimepanemist.

RIS-i töötajate seletuskirjadega on tõendatud, et kohtunik A. Kaldma helistas 18. veebruaril 2010. a Xxxxx Xxxxxxxxle ja Xxxxxxx Xxxxxxle. Kõneldes oli ta ärritunud sellest, et riigi õigusabi taotlust

ei menetletud kohtuniku soovitud viisil. Kõne käigus tõstis ta häält ja andis ka mõista, et ta võib teha nii, et X. Xxxxxxxx võib kaotada töö. Samuti kasutas kohtunik X. Xxxxxx suhtes solvavaid sõnu: "Sina, kas sul on seal patsi ja kahe silma vahel mingi organ olemas ka, millega sa oskad mõelda". Justiitsministeeriumi asekancleri X. Xxxxxx ja Advokatuuri kancleri X. Xxxxxxxxxxxx seletustega on tõendatud, et kohtunik A. Kaldma helistas ärritunult veel ka justiitsministeeriumisse ja Eesti Advokatuuri, sest ta ei olnud rahul riigi õigusabi infosüsteemi toimimisega. Kõneledes oli kohtunik ärritunud ja kasutas lauseid: "Kohtunik peab saama advokaati määrata"; "Millised inimesed selliseid seadusi küll välja mõtlevad". Kolleegium leiab, et sellise käitumisega kohtunik A. Kaldma rikkus kohtunikukonna ausameelsuse ja sõltumatuse mainet (eetikakoodeksi p 1), ei vältinud ebasüüdsust oma mõtteavaldustes (eetikakoodeksi p 6), ei säilitanud suhtlemisel rahu, väljapeetust ja väärikust (eetikakoodeksi p 12), kasutas oma ametivõimu vääriti (eetikakoodeksi p 27), ei käitunud korrektselt ja väljapeetult (eetikakoodeksi p 31).

Kohtunik A. Kaldma möönab ka ise seda, et tal ei oleks olnud vaja sekkuda riigi õigusabi taotluse menetlusse ja ta võis rääkida ärrituse tõttu kõrgendatud toonil.

5. Karistuse mõistmisel arvestab kolleegium distsiplinaarsüüteo iseloomu ja raskust ning seda, et kohtunik A. Kaldmal on jõusolev distsiplinaarkaristus (mõistetud 16. detsembril 2009. a). Samuti seda, et kohtunik kahetseb, et infosüsteemis esinevate probleemide tõttu ta ärritus ja võis hääletooni kõrgendada. Kolleegium arvestab ka Tartu Maakohtu esimehe kohtunik A. Kaldma kohta antud positiivse iseloomustusega. Seetõttu ei pea distsiplinaarkolleegium õigeks karistada kohtunik A. Kaldmad vääritu teo toimepanemise eest kohtunikuametist tagandamisega.

6. Eeltoodu alusel ja juhindudes kohtute seaduse § 87 lg 2, § 88 lg 1 p-st 3 ja § 97 lg-st 1, eetikakoodeksi p-dest 1, 6, 12, 27 ja 31 mõistab distsiplinaarkolleegium kohtunik A. Kaldma süüdi vääritu teo toimepanemises ja vähendab distsiplinaarkaristusena tema ametipalka 15 (viisteist) protsenti kümne kuu jooksul.

Ott Järvesaar

Lea Laarmaa

Harri Salmann

Maili Lokk

Ingeri Tamm